

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati na uredništvo — naročino, reklamacije in vse administrativne stvari pa na upravništvo v Ljubljani Učiteljska tiskarna, Frar čiščanska ul. 6/1. Vse pošiljatve je pošiljati franko. Reklamacije so proste poštne. Rokopisov ne vračamo. Telefon uredn. 312.

UČITELJSKI TOVARIŠ

Stanovsko političko glasilo UJU. - Poverjeništvo Ljubljana

Izhaja vsak četrtak. Naročnina znaša za neorganizirane 40 Din, za inozem. 60 Din. Posamezna štev. 1 Din. Članstvo „Pov. UJU — Ljubljana“ ima s članarino že plačano naročnino za list. Za oglase in reklamne notice vsah vrst je plačati po Din 2:50 od petih vrst. Inerdatni davek posebej. Pošt. ček. ur. 11.197.

Pred državno skupščino UJU v Subotici.

Še nekaj dni nas loči od glavne skupščine UJU, ki se vrši dne 27., 28. in 29. t. m. v Subotici.

Zbrali se bodo delegati vseh okrajnih učiteljskih društev v državi, zastopniki vseh poverjeništev UJU in ves glavni odbor, t. j. vodstvo UJU, ki bo predložilo poročilo o delovanju v prošlem letu, katero bodo potem delegati presojali in izrekli o njem svoje mnenje.

Na dnevnem redu skupščine je tudi razprava o projektu zakona o narodnih šolah, o reformi učiteljske in nadaljnji učiteljski izobrazbi ter o nadzorstvu in nadzornikih.

Troje važnih razprav, katerih prvi dve sta vsaka sama zase toliko važni, da bi zahtevali vsega časa, ki se bo porabil za skupščino za temejito obdelavo enega ali drugega vprašanja.

Toda čas je kratek, vprašanj pa premnogo, o katerih se ima razgovoriti in do katerih ima zavzeti svoje stališče učiteljsvo.

Nič manj važna od teh vprašanj so organizacijska vprašanja, ki imajo utrditi našo organizacijo na znotraj in jo izpopolniti. Kakor glede notranjih razmer države tako je tudi glede notranjih razmer naše organizacije potreba še izpopolnitve, v prvi vrsti pa enotnih naziranj glede te izpopolnitve.

Organizacija deluje, stori mnogo, a prepričani smo, da bi lahko dosegla še mnogo več in bi delovala lahko še precizneje, samo treba bi bilo aparat izpopolniti. Vprašanja našega stanovskega tiska se še nismo lotili, pustimo, da se razvija samo in vendar je to prva in glavna gonilna sila vsega našega aparata.

V prošlem letu smo imeli izmeno v predsedstvu. V Beogradu, v naši cen-

tra, so se razpalili duhovi tako daleč, da sta si demokratični učiteljski klub in radikalni učiteljski klub osnovala celo vsak svoje glasi, o. »Slobodni Narod« in »Svetlost«, v katerih so se razpravljale političke strankarske strasti in se je naša stanovska in strokovna vprašanja presojala le s političko strankarskega vidika. Da se je izvršila strankarsko politička zloraba naše organizacije in centralnega organa, je dognana stvar in zato je bila izprememba potrebna in umestna.

Treba je bilo, da so se postavile na čelo naše organizacije vodilne osebe, ki so se čutile v prvi vrsti kot stanovske in strokovne osebnosti in so umele tolerirati tudi druga političko-strankarska naziranja in prepričanja ter so varovala strokovni značaj naše organizacije, upoštevajoč, da združuje naše Udruženje članne raznih naprednih političko-strankarskih frakcij na stanovski in strokovni platformi in zavedajoč se, da se mora pridobiti članstvo vseh teh frakcij, da se bo vsaka pri svoji stranki zavzemala za skupne stanovske in strokovne dobrine in skupna, v UJU skupno ugotovljena stanovska in strokovna vprašanja.

Priti moramo tako daleč, da se bodo vsi naši člani čutili v prvi vrsti stanovske in strokovne osebnosti in bodo tudi pri svojih strankah skušali dosežati, da se bodo naša stanovska in strokovna vprašanja presojala s strokovnega in ne zgolj strankarskega vidika, kar je često v škodo pravi rešitvi.

Pričakujemo, da se bo v tem pravcu razvijala tudi predstoječa skupščina, ker zavajanje v druge smeri bi skupščino le oviralo pri njenem delu in bi slabilo njene uspehe.

Nujne izpremembe vladnega projekta šolskega zakona.

(Učit. društvo za Mežiško dolino o vladnem projektu osnovnošolskega zakona.)

Zavest prevažne nacionalne naloge, ki jo izvršuje šola in učiteljsvo na naši meji, nam nalaga dolžnost, da še enkrat z vsem poudarkom opozorimo na nekatere točke, določbe in hibe v vladnem projektu osnovnošolskega zakona, ki lahko postanejo usodne za razvoj vsega našega podeželskega, zlasti pa še obmejnega šolstva.

I. Od osnovne šole vobče, posebej pa še od obmejne šole se zahteva, da vzgajaj mladino k državljski in narodni zavesti in polagaj duhovne temelje vsemu kulturnemu in gospodarskemu napredku naroda. Te svoje naloge pa ne izpolni šola nikdar in pod nobenim pogojem, ako sprejme deca z dovršenim šestim in jo odpusti z dovršenim dvanaajstim starostnim letom. Vzemite šoli možnost vplivanja na zrelejšo deca in vzeli ste nam glavni pogoji za uspešno

izvenšolsko delo. Šola, ki prepušča dvanaajstletno deca njeni usodi, ni vredna denarja, ki se zanjo trosi. Kdor jo zagovarja, naj nam več ne govori o napredku, o narodni vzgoji in izvenšolskem delu učiteljsva. Pri skrajšani učni dobi moramo brezpogojno zahtevati, da se vstop v šolo vrši v zrelejši dobi pri šestletni šoli z dovršenim osmim letom. Tu ne moremo in ne smemo popuščati.

II. Vladni projekt ne vsebuje ničesar, kar bi olajšalo položaj učiteljsva na obmejnih šolah; nasprotno on naravnost zapostavlja enorazrednice, najštevilnejši tip podeželske in obmejne šole, ker učiteljem na njih niti ne priznava upraviteljske doklade.

Šolskega vprašanja na naši meji ne smatramo kot rešenega, dokler ostanejo te šole kazenske štabije za učiteljsvo, dokler ne prodre spoznanje, da mora

pažnju da ima da se čita o njoj. Kad bude čas o predavanju te methodske jedinice deca će pričati sama sve šta ko zna o mački. Jedno drugo dopunjavaje, ispravljaje, takmičiće se, pitati učitelja i t. d. a učitelj će to sve analizovati i sistematizirati dok se ne postigne željeni rezultat koji je došao samoradnjom.

Dakle suština je ovog metoda kao što sam napred kazao samoradnja. Učenic se sam uči i sam radi. Učitelj ima samo da rukovodi i upućuje a pomaže samo onda kad učenik traži njegovu pomoć ili oseća potrebu nje.

Uzmimo jedan primer iz geografije. Na redu je n. pr. da se uči izvesnog dana o slivu Dunava. Na 2—3 dana pre toga predavanja obešena je o zidu karta sliva Dunavskog. Deca imaju sama da posmatraju teren, da čitaju planine, reke, gradove, obeležavaju granice, i da do određenog dana za predavanje upišu sama u svoje vezbanke šta misle da treba kazati učitelju o tome slivu. Za to vreme ona će i raspitivati se o tome slivu kod poznatih da li bi im oni mogli kazati što treba

tam, kjer ima narod eno samo šolo, biti ta čim vzornejše urejena in učiteljsvo na njih po svoji splošni in strokovni izobrazbi čim boljše kvalificirano, dokler se ne zavemo, da je nezdravo in nedemokratično, ako država izdaja sorazmerno s številom prebivalstva za šolanje mestne dece najmanj desetkrat toliko kot za šolanje kmetske.

Zato stavljamo upravičeno sedeže zahteve:

1. Člen 40, uradniškega zakona se naj prenese v osnovnošolski zakon s točnejšimi določbami glede predvidenih ugodnosti in s posebnim ozirom na obmejne enorazrednice.

2. Spremenijo se naj one točke v zakonskem projektu, ki nalagajo kmetskim občinam razna šolska bremena vsaj v toliko, da prevzame država one izdatke, ki jih je pri nas že dosedaj nosila, predsvem izdatke za upraviteljske doklade, ker te doklade bi majhne kmetske občine neprimerno težje obremenjevale kot mestne. Nič boli ne otežuje našega položaja na kmetih kot gmotna odvisnost od občine. Upraviteljska doklada se naj zviša od predvidenega beraškega zneska vsaj toliko, da bo predstavljala skromno odškodnino za upraviteljsko delo ter se priznai tudi upraviteljem enorazrednic. Nadalje se država ne okoriščaj z bremenimi, naloženimi kmetskim občinam in ne odtegui najemniške vrednosti naravnega stanovanja od učiteljeve stanarine, tako da ostaja učitelju samo odij, da ima občina radi njega izdatke.

3. Učitelju v selu se priznai vsaj ena ugodnost, ki bi napram ugodnostim mestne službe v resnici kaj zalegla. On imej, ako je poročen in stalen, pravo do primerno velikega zemljišča za vrt in sadonosnik. Zakon naj določi minimalni obseg tega zemljišča. Upravičenost te zahteve utemeljuje že sama očitna potreba, da imej učitelj, živeč in delujoč med kmetskim narodom priliko, da se vsaj v eni panogi kmetskega gospodarstva lahko praktično udejejuje.

4. V zakon se naj sprejmejo določbe, ki bodo omogočile ustanavljanje kmetijsko-nadajevalnih šol in tečajev, njih vzdrževanje iz državnih sredstev in

ustanovitve inštitucij za strokovno izobrazbo učiteljsva, nadalje določbe, ki bodo nalagale šolskim oblastim in korporacijam v breme državnega proračuna skrb za podvig šolskega vrtnarstva. Višje strokovno izobraževanje za učitelje (višja pedagoška šola) ne imej samo namena, odtegovati nadarjene učitelje podeželski šoli in jih usposabljeti za meščansko šolo in upravno službo, ampak ono bodi tudi in predvsem namenjeno izobrazbi učiteljsva za kulturno poslanstvo med kmetskim narodom.

5. Krajni šolski odbori, sestavljeni po določilih vladnega projekta, bi bili po večini zelo konservativne korporacije, ki bi se čutile v prvi vrsti poklicane zastopati gmotne interese politične občine, ne pa kulturnih interesov šolske občine. Ker na drugi strani že najnujnejši šolski izdatki močno obremenjujejo majhne občine, ni pričakovati niti po preteku desetletij, da dobimo po vseh kmetskih občinah potrebne šolske zgradbe in analfabetizem bi še dolgo cvetel v naši državi. Zato naj bi prevzel bremena za šolske zgradbe, za nakup šolskega zemljišča in za večja popravila srezni. Sreski šolski odbori, ki jih danes v zakonskem projektu pogrešamo, bi lahko postali najinicijativnejši šolski in prosvetni činiteљи na meji in bi bili krepak protiutež pretiranemu in nezdravemu birokratizmu, ki bi ga uvajal zakon v oblik vladnega načrta. Ti sreski šolski odbori bi prevzeli tudi posle, ki se pod nobenim pogojem ne bi smeli nalagati krajnim šolskim odborom, kakor nalaganje denarnih kazni roditeljem radi neopravičenih šolskih zamud njih otrok. Oni bi razbremenili tudi oblastne šolske odbore in prosvetne oblasti, da ne bi izgubili pri množici malenkostnih poslov možnost inicijativnega in velikopoteznega dela za prosep šole in prosvete.

6. Zakon naj ne utesnuje po nepotrebnem možnosti izbora dobrih sreskih in oblaštnih šolskih nadzornikov s predpisji o njih diplomski izobrazbi, ki v prav zadnji meri odločuje pri kvalifikaciji za nadzorniški poklic v katerem pomenja osebnost in praktična izkušnja več kot vse drugo.

Vestnik meščanskih šol.

— Meščanska šola v Slovenjgradu. Ponavljajni izpiti čez vse štiri razrede se vrše dne 24. avgusta. Izpiti privatistov čez vse štiri razrede se vrše dne 25. avgusta, končni izpiti pa od 26. do 31. avgusta. Vsi izpiti se prično ob 8. uri. Vpisovanje se vrši dne 1. septembra od 8. do 12. ure. Učenci, ki vstopijo na novo, morajo priti v spremstvu star-

šev ali njih namestnikov ter prinesiti s seboj zadnje izpričevalo, krstni list in izkaz o cepljenih kozah. — Ravnatelj.

— Za meščansko-šolske učitelje je izšel poseben »Ročni katalog« z zapiski kom samo za posamezne predmete za 200 učencev. Pri naročilu teh katalogov naj se pripomni »za meščanske šole« ali samo »za posamezne predmete«. Naroča se v Učiteljski tiskarni v Ljubljani.

Pristopite k „Jugoslovenski Matici“.

da znaju, razgovaraje se između sebe i razbirati da li je ko n. pr. putovao u koji kraj ili mesto u tome slivu. Možda će ko znati koju priču ili pesmu ili događaj koji se desio u kom kraju tog sliva. Zatim će i učitelj upućivati decu na članke iz čitanke ili udžbenika ili kakvog dečjeg lista gde se može naći materijala za razgovor na času.

Pored literature, koja je na meti u školi, izloženi su na vidnom mestu prirodni produkti tog kraja, razne slike, stereoskop i dr. što predstavlja karakteristične stvari u tome slivu i t. d.

Na času ima nastavnik samo da ispituje decu o svemu što ona znaju i što su sama naučila i da odgovara na njihova pitanja. Zgodnim načinom učitelj će skretati učenicima pažnju da kazuju i ono što ona znaju ali se nisu setila da kažu. Posle će on sve to da sistematizuje i primeni.

Na isti način može da se postupa i pri predavanju istorije (zgodovine), veronauke, očigledne nastave (nazorni nauk), računa, geometrije, crtanja (risanja) i ručnog rada.

Gradivo potrebno za razrađivanje predmeta na časovima mogu i treba da zbiraju sami učenici ranije, pre časa na kome će se predavati. Za crtanje učenici će spremati predmete iz svoje okoline i geometrijske oblike i crteže, hartiju i t. d. a tako isto i za ostale predmete potrebne crteže, modele, priče i t. d. Ako učenici nisu još dobro savladali čitanje mogu im stariji čitati ili pričati (pripovedovati) što iz pročitanog o predmetu. U razredu se samo dopunjava, objašnjuje ono što ne razumeju.

Škola po sistemu gde Porthurst podeljena je na t. zvane »laboratorije« za svaki nastavni predmet. To su sobe ili učionice snabdevene svima potrebnim sredstvima za dotični predmet, knjigama i ostalim potrebama i svaka je takva soba poverena nadzoru jednoga učitelja. Za vreme koje je određeno za rad učenici — ce jednog istog razreda rasporede se u grupe po predmetima koje želi koji učenik da uči i idu u »laboratorije«. N. pr. jedni idu u laboratoriju pa prirodne nauke (prirodnoznanstvo),

LISTEK.

MIH. M. STANOJEVIĆ:

Daltonski školski sistem.

(Referat na V. pokr. skup. Pov. UJU — Ljubljana v Šošanju.)

(Dalje.)

Sve što je potrebno za neko predavanje treba da je na meti u školskoj učionici ili »laboratoriji« — pre određenog časa. N. pr. učenici imaju da uče prema rasporedu u četvrtak o mački. Več s ponedeljnika je u školi obešena na zidu slika mačke. Deca će je čuteći posmatrati; za vreme odmora između sebe razgovaraje o mački, o kojoj će učiti u četvrtak; kod kuće će pitati roditelje, braću, sestere ili koga bilo da im kaže šta o mački o kojoj će oni učiti u školi; tražiće mačku da je vide, da se igraju s njom, da je posmatraju, molije da im kogod priča kakvu priču o njoj i t. d. Zatim čitaće što iz koje knjige na koju će učitelj skrenuti